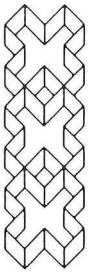

Cz

AC2

Amsterdams Historisch Museum

Postadres:

Amsterdams Historisch Museum
Nieuwezijds Voorburgwal 359
1012 RM Amsterdam tel. 020-5231822

Ingangen:

Nieuwezijds Voorburgwal 357
Kalverstraat 92
St. Luciensteeg 27

GESCHIEDENIS VAN HET GEBOUWENCOMPLEX

Sint Luciënklooster

De geschiedenis van de plaats waar het museum thans is gehuisvest gaat ver terug. Reeds in 1414 was hier het Sint Luciënklooster gevestigd. Dit grensde aan het Begijnhof. Op de plaats van het koehuis van de kloosterzusters bevindt zich nu 'In de oude Goliath', het restaurant van het museum. Toen Amsterdam in 1578 in de opstand tegen het Spaanse gezag werd gedwongen de zijde van de Prins te kiezen, kwamen de meeste bezittingen van de katholieke instellingen aan de stad. Kort daarop, in 1580, werd in de gebouwen van het Sint Luciënklooster het Burgerweeshuis gevestigd. In dit weeshuis waren uitsluitend kinderen opgenomen wier ouders 'poorter' van Amsterdam waren.

Burgerweeshuis

Het oude gebouwencomplex werd ingrijpend gewijzigd. Aan de oostzijde van de meisjesbinnenplaats, werd een deel van de kloostervleugel afgebroken en werd een nieuw, door Hendrick de Keyser ontworpen gebouw

opgetrokken. In de periode 1634-1635 volgde de meest ingrijpende verbouwing aan deze binnenplaats: naar ontwerp van Jacob van Campen, later ontwerper van het stadhuis (thans Paleis), kwamen er nieuwe vleugels aan de noord-, west- en

ingang Kalverstraat 92

zuidzijde. De oude kloostergebouwen werden gesloopt. Tenslotte volgde in 1745 de vernieuwing van het door Hendrick

de Keyser ontworpen gedeelte. Dit gebouw werd zowel in- als uitwendig aan de drie overige vleugels aangepast. Omstreeks 1631 kreeg het weeshuis de beschikking over de aangrenzende gebouwen van het Oudemannenhuis, gelegen aan wat op de plattegrond als jongensbinnenplaats is aangeduid. Daar werden na de verbouwing de jongens gehuisvest. De meisjes en kinderen bleven wonen om de meisjesbinnenplaats. Het hoofdgebouw van het Oudemannenhuis, een fraai renaissancehuis, bleef tot 1739 ongewijzigd. Toen kreeg het een geheel nieuwe gevel.

Voor het oude kloosterkoehuis verrees in 1632 een galerij, waarschijnlijk ontworpen door Pieter de Keyser, de zoon van Hendrick. Hierboven kwam de school van het weeshuis. De oostelijke vleugel van deze binnenplaats bestaat uit een wand met kastjes, waar de weesjongens hun bezittingen in konden opbergen. De wand dateert uit 1762.

Na de verbouwing van 1634-1635 ontstond de derde en laatste binnenplaats die als kinderspeelplaats in gebruik werd genomen. Bijna vier eeuwen lang tot 1960, bleef het Amsterdams Burgerweeshuis in dit gebouwencomplex gevestigd.

Restauratie 1963-1975

In 1962 besloot de gemeenteraad tot aankoop van de leegstaande panden, om er het Amsterdams Historisch Museum in onder te brengen. Dit museum was reeds op 2 november 1926 in het Waaggebouw aan de Nieuwmarkt geopend. Maar Amsterdams enig bewaard gebleven middeleeuwse stadspoort (in 1448 gebouwd als Sint Antoniespoort, later als waag gebruikt) was veel te klein om het historische bezit van Amsterdam tot zijn recht te laten komen. De verzameling bleef over een aantal Amsterdamse musea verspreid. Om deze versnippering op te heffen werd besloten het museum naar het voormalige weeshuis over te brengen.

tentoonstellingsgebouw tijdens de restauratie

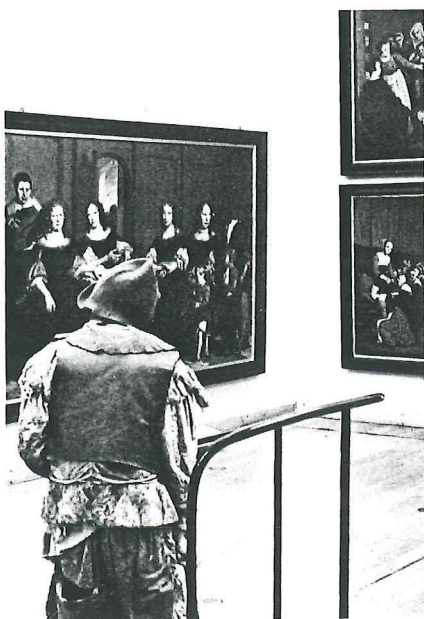
Voor het zover was moest er echter grondig gerestaureerd worden. De architecten die deze taak op zich namen, B. van Kasteel en J. Schipper, hebben tijdens de twaalf jaar durende restauratie, de buitenzijde van de gebouwen vrijwel geheel in oude staat gelaten. Een uitzondering is de aanleg van de Schuttersgalerij, een soort 'museumstraat'. In deze galerij (die ligt op de plaats van de in 1865 gedempte Begijnensloot tussen het Oudemannenhuis en het weeshuis) hangen de grote groepsportretten van de leden van de schuttersgilden. De passage is vrij toegankelijk. Op 27 oktober 1975, precies 700 jaar na de vroegst bekende schriftelijke vermelding van Amsterdam, kon het gehele museum voor het publiek geopend worden.

zaal 6 'Hart van een machtige stad'

aardewerk bodemvondsten

zaal 11 'Arm en rijk'

DE VERZAMELING VAN HET AMSTERDAMS HISTORISCH MUSEUM

Het Amsterdams Historisch Museum geeft een overzicht van de geschiedenis van Amsterdam van het begin, in de tweede helft van de 13e eeuw, tot in onze tijd. Dit geschiedt voornamelijk aan de hand van historische voorwerpen, schilderijen, prenten en tekeningen. Foto's, kaarten en audio-visuele middelen vullen deze aan.

De verzameling is deels afkomstig van de verschillende gilden, deels van het stadhuis en van voormalige stedelijke instellingen (zoals de weeshuizen, gasthuizen en tuchthuizen). Een ander bestanddeel van de verzameling wordt gevormd door de vele schilderijen, tekeningen en prenten, die sinds de 2e helft van de 19e eeuw door particulieren aan de stad en later aan het museum werden geschonken. Ten slotte is de collectie door aankopen uitgebreid. Aanvankelijk bleven deze beperkt. In de laatste tientallen jaren werd doelbewust gepoogd deze zwakke plekken aan te vullen.

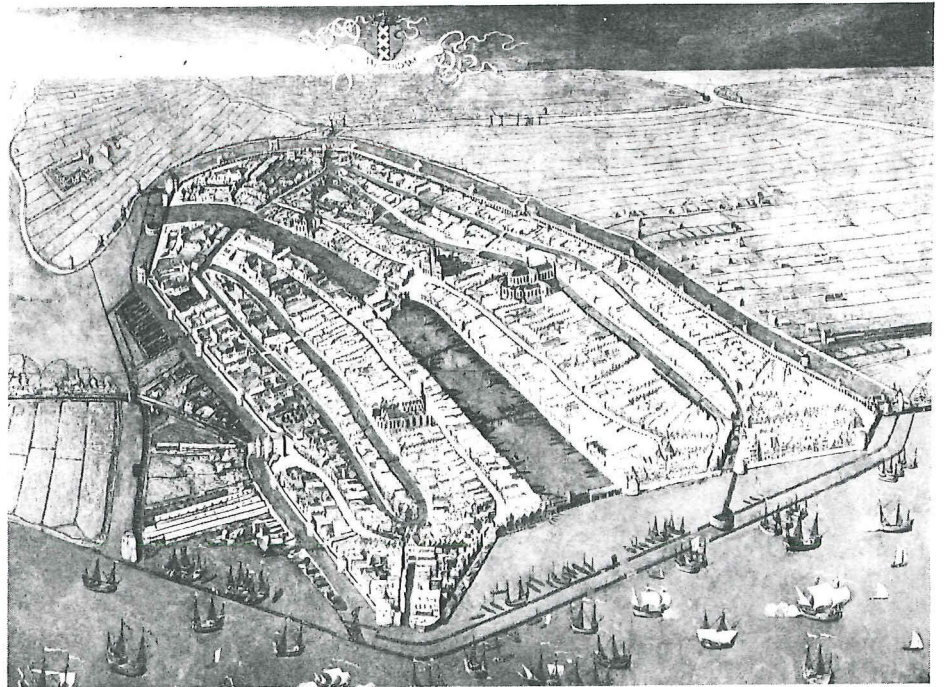
Ook in het recente verleden leverden particulieren hun bijdrage, zowel individueel als door de oprichting van de 'Stichting tot Bevordering van de Inrichting van een Nieuw Historisch Museum' (1960). Deze stichting

bracht gelden bijeen, bestemd voor de aankoop van kunstvoorwerpen. Ook na de opening op 27 oktober 1975 bleef de stichting bestaan, nu onder de naam 'Stichting Amsterdams Historisch Museum 1975'. De historische verzameling, die thans in het museum is ondergebracht, heeft een aantal beperkingen. Dit vindt zijn oorsprong in de geschiedenis van Amsterdam zelf en in de wijze waarop de verzameling tot stand kwam. Uit de zeven eeuwen van zijn bestaan zijn de 17e en 18e eeuw sterk vertegenwoordigd. Het materiaal uit de eerste eeuwen is veel schaarser, al leveren archeologische vondsten thans een belangrijke bijdrage. Ook de 19e en 20e eeuw zijn betrekkelijk mager vertegenwoordigd, omdat de aandacht voor deze, nog dichtbij liggende periode, pas vrij kort is geweest. Een beperking van heel andere aard wordt gevormd door het feit dat de kunstvoorwerpen in de verzameling de geest en de instelling weerspiegelen van de welvarende burgers. Zij konden veel nalaten en bovendien was hun bezit het bewaren waard. Slechts de archeologische vondsten vormen hierop een uitzondering en laten iets van het dagelijks leven van de gewone man zien.

WAT KUNT U DOEN IN HET MUSEUM?

1. De permanente opstelling

De opstelling voert u door de middeleeuwen, door de voor Amsterdam zo belangrijke Gouden Eeuw, toont u enige aspecten van de 18e eeuw, laat u een keuze van 19e-eeuwse onderwerpen zien, en de opstelling wordt tenslotte afgerond met de 20e eeuw tot en met de Tweede Wereldoorlog. Het zijn bij elkaar twintig zalen, waarin kunst, opgravingsvondsten samen met teksten, kaarten en statistieken het beeld van de stad oproepen. Het is misschien verstandig om niet in één keer het hele museum te bekijken. Op het bord in de eerste zaal kunt u zich een indruk vormen van de ruimte die de verschillende tijdperken in het museum innemen. Wellicht kunt u een keuze maken, en aan de ene zaal meer aandacht geven dan aan de andere, op grond van uw eigen interesse in de verschillende onderwerpen die steeds zo veel mogelijk als afgerond geheel worden behandeld. Elke zaal geeft bij de rode zaalnummers een korte samenvatting van het daar behandelde onderwerp of tijdvak. Buitenlanders kunnen bij de kassa een gidsje in bruikleen krijgen, waarin in het Engels, Frans en Duits samenvattingen van de in de zalen behandelde onderwerpen. Bij de ingang van zaal 1 vindt u plattegronden van het museum-complex.

Cornelis Anthonisz. Amsterdam in vogelvlucht, 1538

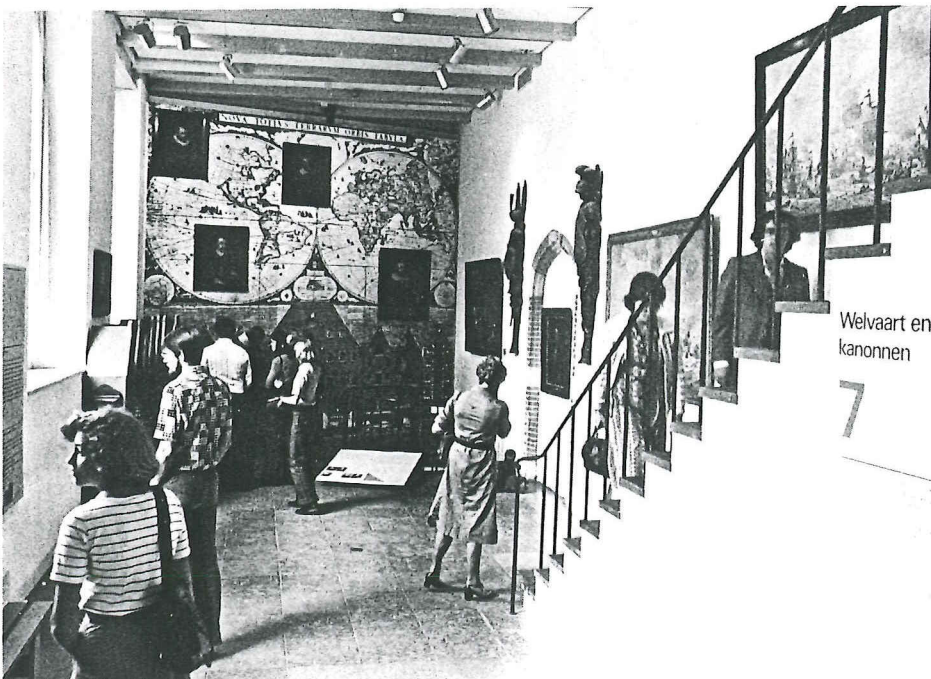
2. 'De Regentenkamer' en 'Van Speykkamer'

Bij de ingang van het museum bevindt zich de voormalige regentenkamer van het Burgerweeshuis. In deze ruimte, die zoveel mogelijk in 17e-eeuwse staat is teruggebracht, vergaderden de regenten. Het plafond werd in 1656 geschilderd en symboliseert achtereenvolgens het kleden van de weeskinderen, de barmhartigheid en de liefde. Aan de wanden tegenover de ramen hangen groepsportretten van regenten en regentessen uit verschillende periodes. In het zaaltje ernaast zijn een

aantal schilderijen en voorwerpen gewijd aan burgerwezen, in het bijzonder de burgerwees Jan Carel Josephus van Speyk. Tijdens de Belgische Opstand raakte in 1831 bevelhebber Van Speyk aan lager wal bij de kade van Antwerpen. Liever dan in handen te vallen van de Belgen, stak Van Speyk zijn schip in brand. Naar aanleiding van deze gebeurtenissen werden talrijke schilderijen en voorwerpen vervaardigd, waarop hij als held is afgebeeld.

3. Schuttersgalerij

Tijdens de restauratie van de gebouwen is tussen de jongens- en meisjesbinnenplaats een vrij toegankelijke 'museumstraat' aangelegd. Deze ligt op de plaats waar eens de Begijnensloot was. De bedoeling van deze galerij is tweeledig. Het winkelende publiek kan, komend vanuit de Kalverstraat of de Sint Luciënsteeg, zien wat het museum te bieden heeft. Bovendien kunnen op deze wijze de grote groepsportretten van de Amsterdamse schutterijen ruim tentoongesteld worden. In de museumzalen was dit niet mogelijk geweest. De schilderijen zijn ook voor de bezoeker binnen in het museum goed zichtbaar, en maken als het ware deel uit van de permanente opstelling. De verzameling groepsportretten van schutters die het museum bezit is zeer groot. De oudste stukken dateren uit de eerste helft van de 16e eeuw, de laatste zijn omstreeks 1650 geschilderd.

zaal 7 'Welvaart en kanonnen'

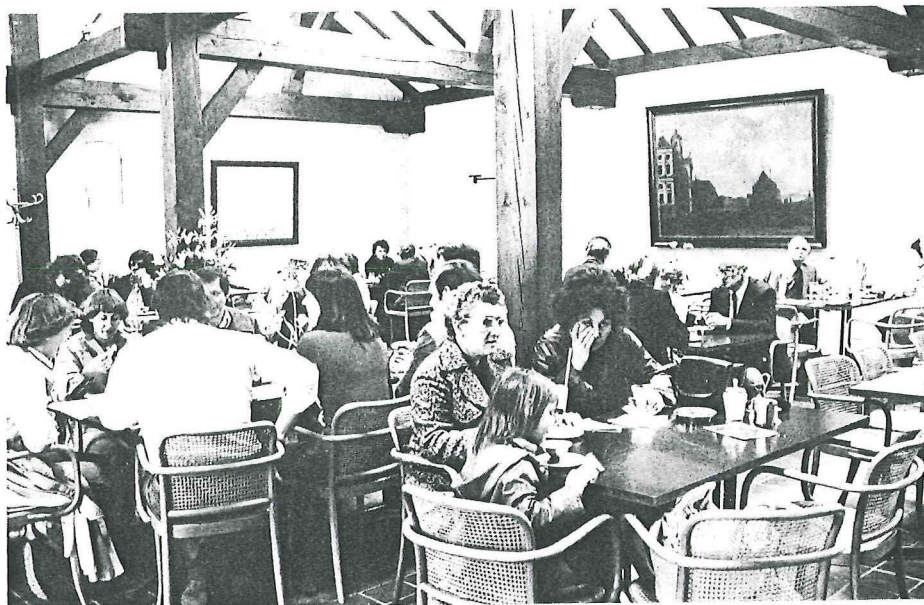
4. Tijdelijke tentoonstellingen

-Gebouw tijdelijke tentoonstellingen. Tegenover de ingang van het restaurant 'In de oude Goliath' ligt het jongenshuis van het voormalige Burgerweeshuis. Hier worden wisselende tentoonstellingen georganiseerd. Onderwerpen die niet of niet voldoende in de vaste opstelling aan bod komen, worden hier uitgebreid behandeld. Ook speelt het museum in op actuele ontwikkelingen in de stad Amsterdam.

-Prentenkabinet. De ruimte naast de bibliotheek is bestemd voor het houden van wisselende tentoonstellingen van tekeningen en prenten, zowel uit eigen bezit als uit dat van andere instellingen en particulieren. In de bibliotheek kunnen prenten en tekeningen uit de verzameling - waaronder de aan de stad nagelaten collectie Fodor - op aanvraag worden ingezien. Hiertoe kunt u telefonisch een afspraak maken.

kunnen vrij geraadpleegd worden. Er wordt niet uitgeleend, maar er bestaat wel de mogelijkheid voor het maken van fotokopieën. De bibliotheek is geopend van dinsdag tot en met zaterdag, en is vrij toegankelijk.

Als u één van de educatieve medewerkers wilt spreken, is het praktisch om even telefonisch een afspraak te maken. In het weekend is de educatieve dienst gesloten, maar kunt u voor inlichtingen terecht bij de reproductieafdeling.

restaurant 'In de oude Goliath'

de Schuttersgalerij

5. Bibliotheek

De bibliotheek van het Amsterdams Historisch Museum bevat een goede verzameling literatuur op het gebied van de geschiedenis van Amsterdam. De boeken en tijdschriften in de bibliotheek

6. Reproductieafdeling

Deze afdeling verkoopt briefkaarten, affiches, boeken, dia-series enz. over de geschiedenis van Amsterdam. Ook schriftelijk begeleidend materiaal bedoeld voor bepaalde groepen, zoals scholieren, is hier verkrijgbaar. U kunt hier tevens terecht voor algemene informatie over het museum.

7. Educatieve dienst

Deze afdeling houdt zich bezig met het verlenen van service op educatief terrein. De medewerkers van de educatieve dienst zijn behulpzaam bij het verstrekken en helpen samenstellen van begeleidend materiaal aan groepen of individuen en houden voorbereidende gesprekken met leiders van groepen die een bezoek aan het museum willen brengen. De voorbereiding is erop gericht groepen zoveel mogelijk zelfstandig het museum te laten bezoeken. Inleidingen en rondleidingen zijn na tijdig overleg en in bepaalde gevallen mogelijk.

8. Het restaurant 'In de oude Goliath'

Aan de jongensbinnenplaats, op de plaats van het koehuis van het Sint Luciënkklooster, bevindt zich het restaurant. Hier kunt u koffie drinken of lunchen. Voor groepen zijn er speciale mogelijkheden voor lunches, diners en recepties. Inlichtingen hierover kunt u krijgen bij de beheerder van het restaurant.

Colofon
uitgave: Amsterdams Historisch Museum, 1983
Gewijzigde herdruk
samenstelling: Educatieve Dienst
druk: Peco B.V., Amsterdam